

ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของ

โรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

The Results of the Development of Community-based Participatory Learning Resources
Municipal School 3 (Ban Bo) under the Municipality of Kanchanaburi Kanchanaburi.

ฐิติพร รุ่งเช้า*¹

Thitipon rungchao*¹

ส่งบทความ 11 กรกฎาคม 2561 แก้ไขบทความ 10 สิงหาคม 2561 ตอบรับตีพิมพ์ 24 สิงหาคม 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 2) สร้างรูปแบบการพัฒนา แหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนเทศบาล๓ (บ้านบ่อ) สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และ 3) นำเสนอรูปแบบการพัฒนา แหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ประชากรของการวิจัยในครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 1,038 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 4 คน ข้าราชการครู 9 คน นักเรียน จำนวน 350 คน กรรมการสถานศึกษา 9 คน และผู้ปกครอง นักเรียน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. สภาพปัจจุบันมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากและความต้องการของชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จากการวิเคราะห์ผลต่าง ระหว่างสภาพปัจจุบันกับความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีค่าผลต่างมากอันดับหนึ่ง ได้แก่ ความต้องการร่วมนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ซึ่งชุมชนมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และมีข้อเสนอแนะ อยากจะให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างแหล่งเรียนรู้ นอกสถานศึกษากับในสถานศึกษา

2. รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กลไกการดำเนินงาน วิธีการดำเนินงาน ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบคือ 1) การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน 2) การดำเนินงานจัดกิจกรรมการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 16 กิจกรรม และเงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

¹ รองผู้อำนวยการ โรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

¹ Deputy Director of Municipal School 3 (Ban Bo) under the Municipality of Kanchanaburi Kanchanaburi.

3. ผลการนำเสนอรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรีต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา จำนวน 42 คน พบว่ามีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนา, แหล่งเรียนรู้, การมีส่วนร่วม, โรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ)

Abstract

This research aims to 1) And the need for school districts 3 (Ban Bo), Kanchanaburi Municipality. 2) Create a development model. Community-based learning resources of the municipal school 3 (Ban Bo), Kanchanaburi Municipality. And 3) to present a model for the development of community-based learning resources of the municipal school 3 (Ban Bo) under the jurisdiction of Kanchanaburi Municipality. Kanchanaburi The population of this research. There were 1,038 teachers, 4 teachers, 9 teachers, 350 students, 9 school administrators and 350 students. The tools used to collect data were questionnaires, interview forms and evaluation forms. Statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation. The results are as follows.

1. The current condition is the joint development of the community-based learning resources of the municipal school 3 (Ban Bo) under the jurisdiction of Kanchanaburi Municipality. It was found that the overall level of the community and the needs of the community to participate in the development of learning resources in schools. Overall, it was at a high level. In the same direction Based on variance analysis. The current situation with the need for joint development of learning resources. One of the most significant differences was the need for co-ordination, monitoring, evaluation, and development of off-campus learning resources. Community needs are more engaged than they are today. And have suggestions I would like to exchange learning between off-campus resources and educational institutions.

2. Form of Community-Based Learning Development of School District 3 (Ban Bo), Kanchanaburi Municipality. Kanchanaburi consists of principles, objectives, mechanisms, operations. procedure There are two main components: 1) 6 participatory development, 2) participatory development, 16 participatory activities and conditions. The results of the feasibility assessment. And the benefits of the model from the qualified. At the most appropriate level.

The results of the presentation of the model and the manual of community participation learning development model of the municipal school 3 (Ban Bo), Kanchanaburi municipality. Kanchanaburi Province for stakeholders to develop learning resources. In both educational and out-of-school settings, 42 were found to be the most feasible and useful.

Keywords: Development, Learning Resources, Participation, School District 3 (Ban Bo)

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในรูปแบบต่างๆอย่างตัวแทนของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรา 8(2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา องค์กรเอกชน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา มาตรา 23 การจัดกระบวนการเรียนรู้ของตัวองค์กร ครอบครัว สังคมและชุมชน มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงพร้อมทั้งจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ที่มีความประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต และมาตรา 29 สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถานประกอบการ และสถาบันอื่น ๆ จัดการศึกษาส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพได้ตามธรรมชาติจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุลกัน อีกทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมอันดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้แหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม การศึกษาต้องยึดหลักที่ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด(กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 5-15) สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ.2551สถานศึกษาควรดำเนินการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เพื่อศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างแหล่งเรียนรู้ชุมชนระหว่างสถานศึกษาและผู้สนใจทั่วไป

(กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 1-15)

การบริหารงานวิชาการ ด้านพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เป็นภารกิจที่สถานศึกษาต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ตามความถนัดของผู้เรียน และส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมภาพความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนก็คือการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งมีหลายช่องทาง สถานศึกษามีการจัดทำแหล่งเรียนรู้มากมายหากแต่การดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ยังไม่มีรูปแบบและกระบวนการพัฒนาที่ชัดเจน แหล่งเรียนรู้บางแห่งจึงไม่ได้ใช้อย่างเต็มที่และขาดการดูแลสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่องขาดความยั่งยืน ขาดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาอย่างแท้จริง แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติถูกละเลย ไม่ได้ใช้ให้เกิดประโยชน์ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้นำในการดำเนินการที่มุ่งสู่ความสำเร็จโดยกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน ซึ่งตรงกับ (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. 2553 :258) ปัญหาของการมีส่วนร่วมที่กล่าวอ้างโดยที่ไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงคือการให้มีส่วนร่วมเพียงผิวเผินหรือการมีส่วนร่วมแต่เพียงรูปแบบเช่นให้ร่วมรับทราบให้ร่วมประชุมแต่ไม่ได้ให้โอกาสได้แสดงความคิดเห็น หรือเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นแต่ไม่ยอมนำไปปฏิบัติ สอดคล้องกับ (ฉลาด จันทรสสมบัติ. 2553 : 4) การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา เป็นหลักการพัฒนาชุมชนโดยมีหลักการ 6 ร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมทำร่วมรับประโยชน์ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมประเมิณผล ซึ่งยอมรับโดยทั่วไปว่าถ้าสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเช่นนี้ได้จะนำไปสู่ความยั่งยืน แต่ปัญหาที่ผ่านมาพบว่าหน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมหรือพัฒนา ขาดเครื่องมือ วิธีการและทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจึงไม่สามารถนำหลักการมีส่วนร่วมมาใช้ในการพัฒนาได้อย่างแท้จริง

กองการศึกษา เทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นหน่วยงานทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

จำนวน 5 แห่ง ให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ จากผลของการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี ประจำปีการศึกษา 2558 พบว่า ในภาพรวมผลการประเมินคุณภาพการศึกษาที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น ผู้เรียนขาดความตระหนัก ขาดความรับผิดชอบ และไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียนเท่าที่ควร ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ขาดเทคนิคและวิธีการถ่ายทอดที่กระตุ้นความสนใจ ขาดสื่อการเรียนรู้ ขาดการบริหารจัดการที่เหมาะสม เช่น การจัดครูเข้าชั้น การพัฒนาบุคลากร การนิเทศภายใน การสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะทั่วไป 1) หน่วยงานต้นสังกัดควรนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นตัวกำหนดนโยบายการพัฒนาการศึกษาในทุกระดับชั้นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาขึ้น 2) คณะกรรมการประสานงานวิชาการการจัดการศึกษาท้องถิ่นทุกระดับควรประสานงานกับหน่วยงานในสังกัดและให้ความดูแลช่วยเหลือในการพัฒนาการศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษา พัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน 4) ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรนำสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและ 5) ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องกับหน่วยงานต้นสังกัด (เทศบาลเมืองกาญจนบุรี) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายในการพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะด้านทักษะการคิดและการใช้เทคโนโลยี(รายงานการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ภายในสังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี ประจำปีการศึกษา 2558 ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2558, หน้า 119)

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา พุทธศักราช 2554 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสาม ในส่วนของบทสรุปสำหรับผู้บริหาร ของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ด้านผลการบริหารจัดการศึกษา สถานศึกษาควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เพียงพอ มีการจัดทำป้ายนิเทศ ทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เป็นแหล่งวิทยากรในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชนได้อย่างกว้างขวางหลากหลาย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2554 : 2-3)

จากความสำเร็จและสภาพปัญหา ข้อเสนอแนะดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคคลหนึ่งที่มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นรองผู้อำนวยการสถานศึกษามีส่วนได้ ส่วนเสีย ในการบริหารจัดการศึกษาและรับผิดชอบงานอาคารสถานที่ มีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ที่มีความเหมาะสมกับโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่กระบวนการมีส่วนร่วมในการระดมความคิด ตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลและการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมตรงตามความต้องการของผู้เรียน เกิดการเรียนรู้จากหลากหลายช่องทาง และเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เกิดความเข้าใจ เกิดความภาคภูมิใจ และสามารถสร้างความตระหนักให้กับผู้เรียนได้ จำเป็นต้องศึกษา สภาพปัจจุบัน ความต้องการ และรูปแบบในการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหา เป็นการสร้างคุณภาพของสถานศึกษาให้ชุมชนมีความเชื่อมั่นไว้วางใจในการส่งลูกหลานเข้ามาเรียนและส่งเสริมบทบาทของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ให้มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงกับผู้เรียน และเป็นแนวทางให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ ดำเนินการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ อันนำไปสู่ความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ สนองนโยบายปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และ ความต้องการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของ โรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดกองการศึกษาเทศบาล เมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน ของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จำนวน 1,038 คน

2. ขอบเขตเนื้อหา

เป็นการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการ การมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ที่ได้จากการสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วม จากเอกสารของ นักวิชาการ ในประเทศ และต่างประเทศ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด
ตัดสินใจ

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน

3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
ขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและ

นอกสถานศึกษา ดังนี้

1) แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

1.1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล

1.2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็น

ธรรมชาติหรือทรัพยากรธรรมชาติ

1.3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถาน

ที่ สถาบัน และหน่วยงานที่มนุษย์สร้างขึ้น

1.4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็น

เทคโนโลยี วัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร กิจกรรม

2) แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา

2.1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล

2.2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็น

ธรรมชาติหรือทรัพยากรธรรมชาติ

2.3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถาน

ที่ สถาบัน และหน่วยงานที่มนุษย์สร้างขึ้น

2.4) แหล่งเรียนรู้ที่เป็น

เทคโนโลยี วัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร กิจกรรม ตลอดจน ธรรมเนียม วัฒนธรรมและประเพณี การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย การสำรวจแหล่งเรียนรู้วางแผน แบบมีส่วนร่วม จัดทำข้อมูลสารสนเทศ และทะเบียนแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กำกับติดตาม ประเมินผลและสรุป และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) ศึกษาตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา จากเอกสารของนักวิชาการในประเทศและต่างประเทศ ได้กรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย กรอบกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 5 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด ตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ กรอบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 83) ดังนี้ สำรวจแหล่งเรียนรู้ จัดทำข้อมูลสารสนเทศ ทะเบียน แหล่งเรียนรู้ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และ กำกับ

ติดตามประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กรอบแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) สสำรวจสภาพปัจจุบัน ความต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน

กลุ่มประชากรและผู้ให้ข้อมูล ได้แก่

1. ประชากรที่ใช้ในการสำรวจครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูผู้สอน จำนวน 39 คน ครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ จำนวน 15 คน นักเรียน จำนวน 960 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 9 คน ของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 1,038 คน

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open-End) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตรวจสอบคุณภาพและความถูกต้องเหมาะสมและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าเฉลี่ยแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ค่าความเชื่อมั่นสภาพปัจจุบันทั้งฉบับ .988 ค่าความเชื่อมั่นความต้องการทั้งฉบับ .970

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

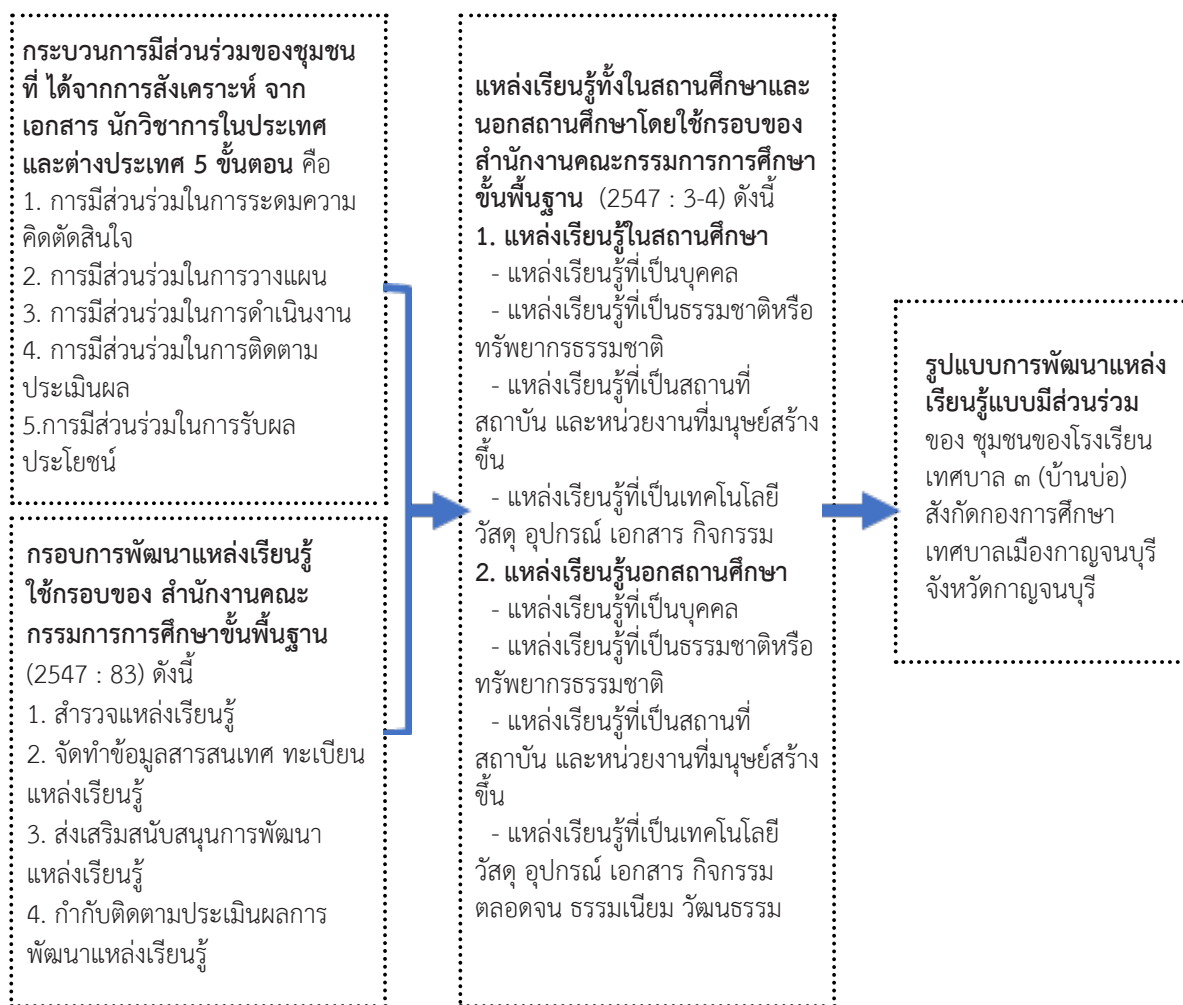
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วยบุคคลในสถานศึกษา ที่ปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง คือ โรงเรียนเทศบาลบ้านหัวหิน อำเภอหัวหิน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โรงเรียนสาธิตเทศบาลนครระยอง (วัดศรีรัตนาราม)อำเภอเมือง จังหวัดระยอง และโรงเรียนเทศบาลเมืองจันทบุรี 1 อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี สถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง คัดเลือก สถานศึกษาละ 7 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูผู้สอน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 คน ผู้ปกครองนักเรียน 1 คน ผู้นำชุมชน 1 คน และปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน รวมทั้งหมด 21 คน

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลบ้านหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โรงเรียนสาธิตเทศบาลนครระยอง (วัดศรีรัตนาราม) อำเภอเมือง จังหวัดระยอง และโรงเรียนเทศบาลเมืองจันทบุรี 1 อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี วิเคราะห์ข้อมูลถอดคำให้สัมภาษณ์จากเทปบันทึกเสียง และจากแบบบันทึกการสัมภาษณ์ จัดหมวดหมู่ตามสถานศึกษา และกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการลดทอนข้อมูลให้คงเหลือเฉพาะข้อมูลที่ตรงประเด็นสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ สรุปและตีความในรูปแบบการพรรณนาแต่ละประเด็น แต่ละสถานศึกษา และสรุปในภาพรวมทั้งหมด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาเป็นความเรียง

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน มีทั้งหมด 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารอบแนวคิดของรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยนำข้อมูลจากระยะที่ 1 มาพัฒนารอบแนวคิด

ขั้นตอนที่ 2 การยกร่างรูปการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 2 คน ครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ผู้ปกครองจำนวน 2 คน และประชาชนชาวบ้าน จำนวน 2 คน รวมทั้งหมด 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป ผลจากการสนทนาได้รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) เทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ที่ประกอบด้วยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน และการทำงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 16 กิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินร่างรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5

คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งแบบประเมิน มีการตรวจสอบคุณภาพด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการตรวจสอบ ความเหมาะสม ได้ ค่าเฉลี่ยแบบประเมินทั้งฉบับ 1.00 ผลประเมินร่างรูปแบบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผลการประเมิน ความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 สรุปผล มีความเหมาะสมมากที่สุด ความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 สรุปผล ความเป็นไปได้อย่างมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 สรุปผล มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด

ระยะที่ 3 นำเสนอรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน หลังจากที่ได้ยกร่างและประเมินยกร่างรูปแบบแล้ว ได้นำร่างรูปแบบมาผ่านการพิจารณา

เพื่อพิจารณารูปแบบอีกหนึ่งครั้ง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้จำนวน 29 คน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 9 คน ของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) เทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จำนวนทั้งหมด 42 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ การสร้างแบบประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา แบบประเมินมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าเฉลี่ยแบบประเมินทั้งฉบับ 1.00 หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในการประชุมวิชาการเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบ แจกและเก็บรวบรวมแบบประเมิน บันทึกภาพ โดยผู้ช่วยวิจัย ผลการประเมินทั้งด้าน 2 ด้าน คือ ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมิน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.83 สรุปผล มีความเป็นไปได้มากที่สุดและ ผลประเมินด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 สรุปผล มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน และ ความต้องการ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน

สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.61 ระดับการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.72 ระดับการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างหลากหลาย รองลงมา คือ ร่วมวางแผนทางการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ร่วมนิเทศ กำกับ และติดตาม การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาด้านการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.50 ระดับการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ ปานกลาง มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาอย่างหลากหลาย รองลงมา คือ ร่วม

แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาและร่วมสำรวจแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา มีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ ร่วมนิเทศ กำกับ และติดตาม การพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.47 ระดับความต้องการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.51 ระดับความต้องการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด มีความต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ต้องการร่วมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้เห็นถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา รองลงมา คือ ต้องการร่วมรับผลประโยชน์โดยได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างหลากหลาย และมีความต้องการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ ร่วมประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาด้านความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.44 ระดับ การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ มาก มีความต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ต้องการมีส่วนร่วมสำรวจแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา รองลงมา คือ ต้องการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์โดยแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีความต้องการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ ความต้องการในการร่วมวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา

2. รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กลไกการดำเนินงาน วิธีการดำเนินงาน ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบคือ 1) การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน 2) การดำเนินงานจัดกิจกรรมการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 16 กิจกรรม และเงื่อนไขความสำเร็จ

ขั้นตอนหลักที่ 1. สำรวจแหล่งเรียนรู้

กิจกรรมย่อยที่ 1 ร่วมสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของแหล่งเรียนรู้วัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อมูลบริบททั่วไปและปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อการดำเนินการพัฒนาและเพื่อสำรวจจำนวนแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา แยกตามประเภท โดยดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายแล้วร่วมกันลงพื้นที่สำรวจแหล่งเรียนรู้ โดยใช้แบบสำรวจเป็นเครื่องมือในการสำรวจ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู

ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและปราชญ์ชาวบ้านร่วมกันรับผิดชอบในการดำเนินการสำรวจตัวชี้วัดที่ได้จำนวนแหล่งเรียนรู้ที่มีข้อมูลครบถ้วนไปและปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้มีการบันทึกการประชุม เก็บรวบรวมแบบสำรวจและถ่ายรูปไว้เป็นหลักฐาน ร่องรอยการดำเนินงาน

กิจกรรมย่อยที่ 2 ระดมความคิด ตัดสินใจเลือกประเด็นพัฒนา เพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนา โดยประชุมเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย คัดเลือก และกำหนดประเด็นที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ได้สำรวจมาในกิจกรรมย่อยที่ 1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายร่วมกันคิด ตัดสินใจ จะได้ประเด็นที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน ตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาแหล่งเรียนรู้จำนวนแหล่งเรียนรู้ที่มีประเด็นและแนวทางในบันทึกการประชุม และถ่ายรูปไว้เป็นหลักฐาน ร่องรอยการดำเนินงาน

ขั้นตอนหลักที่ 2 วางแผนแบบมีส่วนร่วม

กิจกรรมย่อยที่ 3 ร่วมแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของแต่ละคน โดยการประชุมประชุมเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย กำหนดบทบาทหน้าที่และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ได้รับความรู้จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานมีการบันทึกการประชุม มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและรูปภาพ

กิจกรรมย่อยที่ 4 ร่วมระดมพลังสมองวางแผนและกิจกรรมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อระดมความคิด กำหนดกรอบการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ร่วมกำหนดแผนและกิจกรรมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการประชุมสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แต่ละแหล่งเรียนรู้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมดำเนินงานให้ได้จำนวนแหล่งเรียนรู้ที่มีแผนและกิจกรรมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เก็บรวบรวมเอกสารและถ่ายรูปไว้เป็นหลักฐานร่องรอยการดำเนินงาน

กิจกรรมย่อยที่ 5 ร่วมกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แต่ละแหล่ง เรียนรู้ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แต่ละแหล่งเรียนรู้ ใน 5 ด้านต่อไปนี้ด้านแหล่ง

เรียนรู้ด้านโครงสร้างการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการความรู้และด้านการพัฒนาเครือข่าย

ขั้นตอนหลักที่ 3 จัดทำข้อมูลสารสนเทศและทะเบียนแหล่งเรียนรู้

กิจกรรมย่อยที่ 6 ร่วมจัดทำ ขยายฐานข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ เพื่อรวบรวมและจัดทำข้อมูลแหล่งเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบัน โดยประชุมเชิงปฏิบัติการ รวบรวมข้อมูลจากการสำรวจการวางแผน จัดทำข้อมูลและขยายฐานข้อมูลเพิ่มเติม จัดทำเป็นเอกสาร แฟ้ม แผ่นพับ จัดทำในคอมพิวเตอร์ จัดเก็บเป็นแฟ้มข้อมูลจัดเก็บในคอมพิวเตอร์ ให้เป็นระบบเป็นหมวดหมู่ และแยกตามจะได้ร้อยละของฐานข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ เก็บรวบรวมเอกสารหลักฐาน เช่น ฐานข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ รูปภาพ บันทึกการประชุม แฟ้มข้อมูล แผ่นพับ ไว้เป็นหลักฐานอ้างอิง ร่องรอยการดำเนินงาน

กิจกรรมย่อยที่ 7 ร่วมจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ เพื่อจัดทำทะเบียน แหล่งเรียนรู้โดยการรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ แยกข้อมูลแหล่งเรียนรู้ออกเป็นประเภท จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบของแฟ้มทะเบียน ในแฟ้มที่เป็นเอกสาร และในคอมพิวเตอร์ผู้รับผิดชอบดำเนินงาน คือครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ ตัวชี้วัดความสำเร็จคือจำนวนแหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาการมีทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบของแฟ้มทะเบียน ที่เป็นแฟ้มเอกสาร และในคอมพิวเตอร์ เก็บรวบรวมไว้เป็นหลักฐาน พร้อมกับการถ่ายรูปเพื่อเป็นร่องรอยการดำเนินงาน

กิจกรรมย่อยที่ 8 ร่วมสร้างชุดความรู้ประจำแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้มีชุดความรู้ทุกแหล่งเรียนรู้ มีความรู้ที่ชัดเจน และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้และทะเบียนแหล่งเรียนรู้ โดยการที่ทุกแหล่งเรียนรู้นำข้อมูลสารสนเทศ มาสร้างชุดความรู้ประจำแหล่งเรียนรู้ ตัวชี้วัดความสำเร็จคือจำนวนแหล่งเรียนรู้ที่มีชุดความรู้ประจำแหล่งเรียนรู้เก็บรวบรวมเอกสาร ชุดความรู้และถ่ายรูปไว้เป็นหลักฐานร่องรอยการดำเนินงาน

กิจกรรมย่อยที่ 9 ร่วมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลแหล่งเรียนรู้โดยการรวบรวมข้อมูล เผยแพร่เป็นเอกสาร เช่น แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายนำข้อมูลลงในเว็บไซต์ เฟสบุ๊คของสถานศึกษา และของแหล่งเรียนรู้ แต่ละแหล่ง และประชุมผู้ปกครอง

นักเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายร่วมมือกันเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ มีแผนพับเว็บไซต์และเฟสบุ๊คของสถานศึกษาและของแหล่งเรียนรู้ รูปภาพ เป็นหลักฐาน ร่องรอยการดำเนินงาน

ขั้นตอนหลักที่ 4 ส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาแหล่งเรียนรู้

กิจกรรมย่อยที่ 10 ส่งเสริมการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ สร้างแรงจูงใจ จิตสำนึก ความตระหนักของการจัดการความรู้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการจัดทำโครงการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน ศึกษาความรู้ภายในแหล่งเรียนรู้จากชุมชนท้องถิ่นในระดับหมู่บ้าน ตำบล และจังหวัด ศึกษาดูงานการจัดการความรู้ของแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจากภายนอกจังหวัด ตัวชี้วัดความสำเร็จคือร้อยละของผู้ดูแลหรือวิทยากรประจำแหล่งเรียนรู้ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ มีโครงการ เกียรติบัตร รูปภาพ เป็นหลักฐาน ร่องรอยการดำเนินงาน

กิจกรรมย่อยที่ 11 ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน Brain – based Learning (BBL) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่กระตุ้นสมอง ให้มีความสนใจที่จะเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาปรับปรุง พัฒนาให้มีสีสันน่าสนใจ กระตุ้นสมองให้เกิดการเรียนรู้ใช้เทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ในการสร้างสื่อและเป็นสื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ปรับปรุง พัฒนาให้มีความน่าสนใจ ใช้เทคโนโลยี และคอมพิวเตอร์ ในการสร้างสื่อและเป็นสื่อการเรียนรู้มีภาพเคลื่อนไหวมีฐานเรียนรู้ที่โต้ตอบได้ลงมือปฏิบัติ ตัวชี้วัดความสำเร็จคือจำนวนสถานศึกษาที่มีแหล่งเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน Brain – based Learning (BBL) มีรูปภาพแหล่งเรียนรู้ที่มีการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐานเป็นหลักฐาน ร่องรอยการดำเนินงาน

กิจกรรมย่อยที่ 12 ร่วมสนับสนุนงบประมาณ เพื่อระดมทุนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการติดต่อ ประสานงาน ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จัดผ้าป่าเพื่อการศึกษาพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ติดต่อ ประสานงาน ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายร่วมจัดผ้าป่าสามัคคี ตัวชี้วัดความสำเร็จคือร้อยละของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนงบ

ประมาณในการพัฒนา ถ่ายรูปไว้เป็นหลักฐาน ร่องรอยการดำเนินงาน

กิจกรรมย่อยที่ 13 ร่วมปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อกำหนดแผน แนวทางการดำเนินงานและขั้นตอนการติดตามประเมินผลตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้โดยประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่วมปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายร่วมกันปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้แหล่งเรียนรู้ได้รับการปรับปรุงพัฒนาตามตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ร้อยละของแหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุงพัฒนาตามตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการถ่ายรูปไว้เป็นหลักฐาน และแหล่งเรียนรู้เป็นร่องรอยการดำเนินงาน

ขั้นตอนหลักที่ 5 กำกับ ติดตาม ประเมินผลและสรุป

กิจกรรมย่อยที่ 14 ร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผลสรุปและรายงานผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อร่วมกันประเมินผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดความสำเร็จของแต่ละแหล่งเรียนรู้ สรุปและรายงานผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการประชุมสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันประเมินผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดความสำเร็จสรุปผลการดำเนินงาน ประมวลผล เพื่อสะท้อนผลหาแนวทางการปรับปรุง ในส่วนที่เป็นปัญหา พัฒนาส่งเสริมในส่วนที่ดี รายงานผลการดำเนินงาน ครูผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ ติดตาม ประเมินผล และสรุปฝ่ายประมวลผลและรายงานผล ร้อยละของแหล่งเรียนรู้ผ่านการประเมินผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดความสำเร็จ คือตัวชี้วัดความสำเร็จ รายงานการประชุม รายงานผลการดำเนินงาน รูปภาพ เป็นหลักฐาน และร่องรอยการดำเนินงาน

กิจกรรมย่อยที่ 15 ร่วมรับผลประโยชน์จากผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อนำผลการดำเนินงานไปใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการประชุมสนทนา นำผลจากการสรุป รายงานผลและรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ไปใช้ ผู้ดูแลหรือวิทยากรประจำแหล่งเรียนรู้ตัวรับผิดชอบ ตัวชี้วัดความสำเร็จคือร้อยละของแหล่งเรียนรู้ที่พัฒนาตามตัวชี้วัดความสำเร็จ สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้รูปภาพ แหล่งเรียนรู้ ทะเบียนแหล่งเรียนรู้ สถิติการใช้แหล่งเรียนรู้ เป็นหลักฐาน และร่องรอยการดำเนินงาน

ขั้นตอนหลักที่ 6 แลกเปลี่ยนเรียนรู้

กิจกรรมย่อยที่ 16 นำเสนอผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านสื่อ เทคโนโลยี และเครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ระหว่างแหล่งเรียนรู้ในชุมชนในท้องถิ่น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ โดยการประชุมสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นำเสนอผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ อย่าง เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ของสถานศึกษา ผู้ดูแลหรือวิทยากรประจำแหล่งเรียนรู้ ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือจำนวนแหล่งเรียนรู้ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างแหล่งเรียนรู้ มีเว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ของสถานศึกษา ของผู้ดูแล วิทยากรประจำแหล่งเรียนรู้ ประชาชนชาวบ้าน รูปภาพ เป็นหลักฐานและร่องรอยการดำเนินงานการประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบการประเมินผล คือ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อการตัดสินใจการปรับปรุงเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

3. ผลการนำเสนอรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา จำนวน 42 คน พบว่ามีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความต้องการของชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก จากการวิเคราะห์ผลต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีค่าผลต่างมากอันดับหนึ่ง ได้แก่ ความต้องการร่วมนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้สถานศึกษา ซึ่งชุมชนมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และมีข้อเสนอแนะอยากจะทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างแหล่งเรียนรู้สถานศึกษากับในสถานศึกษาด้านการมีส่วนร่วม มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉลาด จันทรมบัติ (2550 : 260-265) พบว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยได้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรก คือ ร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการวิจัยเกิดบรรยากาศในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ให้เกิดเป็นเจ้าของเครือข่าย การเป็นสมาชิกมีความคิดริเริ่มวิสัยทัศน์การทำงานแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เกิดความต่อเนื่อง และมีพันธะทางใจที่จะดำเนินการด้วยตนเองและเกิดความเชื่อมั่น ในองค์ความรู้ขององค์กรชุมชนตนเองและการพึ่งพาตนเองมากขึ้น และด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกภพ วันชวง (2552 : 57 – 58) ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และชุมชนพบว่าผู้รับผิดชอบ งานด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ควรมีบทบาทในการชักนำให้ผู้อื่นเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด โดยเฉพาะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรเข้าร่วมในการประเมินผลให้มากขึ้น และควรมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ที่ได้จากการสำรวจสภาพปัจจุบันความต้องการ การศึกษากรณีศึกษา สถานศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) 3 แห่ง โดยการสัมภาษณ์ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้นำชุมชน และประชาชนชาวบ้าน จากการศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็ก คือโรงเรียนเทศบาลบ้านหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้หลักการที่สำคัญในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา ที่ผ่านการวิจัยและทดลองใช้จนเกิดการพัฒนายั่งยืน ประกอบด้วย หลักการ การมีส่วนร่วมของชุมชน หลักการส่งเสริม ให้การอบรม สัมมนา และการศึกษาดูงาน จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ท้องถิ่น ตำบล อำเภอ จังหวัด และภายนอกจังหวัด ที่พัฒนาจนประสบความสำเร็จมีชื่อเสียง แล้วนำความรู้กลับมาทดลองปฏิบัติจนเกิดองค์ความรู้ พัฒนาองค์ความรู้

แล้วนำความรู้ประสบการณ์ที่ได้ ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ
แหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์
ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นั้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ
ฉลาด จันทรสมบัติ (2550 : 260-265) ที่ได้ศึกษาวิจัยการ
พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของชุมชน พบว่าการ
แบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ก่อนการดำเนินการวิจัย มีการ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอนงานของกลุ่มในลักษณะของเวทีจริง
คือการพูดคุย ซักถาม สาธิต ลงมือปฏิบัติ ณ สถานที่ตั้งของ
กลุ่มองค์กรชุมชนหลังดำเนินการมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ของคนในชุมชนและนอกชุมชนทั้งเวทีจริง และเวทีเสมือน
โดยผ่านอินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์ได้มากขึ้น ง่ายต่อการเข้า
ถึงข้อมูล และองค์ความรู้ในประเด็นที่สนใจยิ่งขึ้น และหลัก
การในการกำกับ ติดตาม ประเมินผล การพัฒนา โดยการ
กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แต่ละ
แหล่งเรียนรู้ สถานศึกษาขนาดกลาง คือ โรงเรียนเทศบาล
เมืองจันทบุรี 1 อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ได้หลักการใน
การพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถาน
ศึกษาที่สำคัญ คือ หลักการสร้างสรรค์ฯ ถ้าเปลี่ยนแปลง
แสดงความแตกต่าง สร้างสื่อเทคโนโลยี สร้างสรรค์ฯ คือ
การทำให้ชุมชนเห็นว่าสถานศึกษาทำจริง มีความตั้งใจ มุ่ง
มั่นที่จะพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าจริง ๆ ชุมชนเกิด
ศรัทธาให้ความร่วมมือด้วยความสมัครใจ ไม่ว่าจะเป็นช่วย
คิด ช่วยทำ ช่วยระดมทุน ถ้าเปลี่ยนแปลง คือการปรับปรุง
พัฒนา ในสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้นรับสิ่งใหม่ ๆ เข้ามา เช่น แหล่งเรียน
รู้อาจใช้หลักการของ Brain – based Learning (BBL) การ
เรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เข้ามาช่วย เป็นการเรียนรู้ที่เด็ก
ได้พัฒนาสมอง สอดคล้องกับการทำงานของสมองเรียนรู้
อย่างสนุกสนาน ฟังพอใจ มากยิ่งขึ้น แสดงความแตกต่าง
คือ การทำในสิ่งที่ยังไม่มีใครทำและที่สามารถให้เด็ก
นักเรียนได้เรียนรู้ เกิดทักษะ และประสบการณ์ตรง เช่น
การระดมทุนจากชุมชน และสร้างสื่อเทคโนโลยี คือการใช้
เทคโนโลยีอย่างคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์พกพา มาช่วย
เป็นสื่อในการเรียนรู้ ช่วยให้เด็กนักเรียน เรียนรู้กันได้
สะดวก รวดเร็ว ทุกที่ทุกเวลา และใช้ในการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ผ่าน เว็บไซต์ของสถานศึกษา มีการใช้โทรทัศน์
วงจรปิดหรือวีดิทัศน์ในการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัย
ของ Keefe (2003 : 1613-A) ได้ศึกษาศูนย์การเรียนรู้วิ
ทัศน์ว่า สามารถบูรณาการหลักสูตรการเรียนในโรงเรียน
ประถมศึกษาได้อย่างไร ศูนย์การเรียนดังกล่าวเป็นการ
ถ่ายทอดโทรทัศน์วงจรปิด โดยเชื่อมต่อสัญญาณไปยัง

ห้องเรียนทุกห้อง การบริการการเรียบเรียงตัดต่อวีดิทัศน์
แก่นักเรียนและครู สร้างบทเรียนวีดิทัศน์ และชุดการ
ประชุมวีดิทัศน์ซึ่งเป็นการเตรียมประสบการณ์การเรียนรู้
ผ่านการปฏิบัติการร่วมกันกับผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ผลการ
ศึกษาแสดงให้เห็นว่า ครูได้ปรับตัว ปรับหลักสูตรให้สมบูรณ์
ขึ้น ครูมีโอกาสพัฒนาขึ้น ภายในโรงเรียนมีการแนะนำ
แหล่งเรียนรู้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งความสามารถของครูที่
ประสบความสำเร็จในการสอนตามทฤษฎีสร้างสรรค์
ความรู้ และมีแรงกระตุ้นในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้
วีดิทัศน์ และสถานศึกษาขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนสาธิต
เทศบาลนครระยอง (วัดศรีรัตนาราม) อำเภอเมือง จังหวัด
ระยอง ได้หลักการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ คือหลักการ
การมีส่วนร่วมของชุมชน การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ สร้าง
หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น
ร่วมกับการใช้เทคโนโลยี อย่างเว็บไซต์ในการ
ประชาสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่ง
เรียนรู้ สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ บรรเจิด มีกุล (2555
: 87-89) รูปแบบการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการ
จัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลของจังหวัด
พระนครศรีอยุธยาที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) หลักการ
ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
และการจัดการเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับหลักสูตร
2) จุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรักท้องถิ่น มุ่งทำ
ประโยชน์และเห็นคุณค่าในชุมชนรอบๆ โรงเรียนเพื่อให้ผู้
เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมี
ความสุข เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม
และภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม เพื่อ
ให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดี
งามในชุมชน และอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างมีความสุขจาก
การสนทนากลุ่ม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาแหล่ง
เรียนรู้ จำนวน 14 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการสถาน
ศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้
ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน และจาก
การประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีคุณสมบัติด้านการศึกษาระดับ
ปริญญาโทขึ้นไป ในสาขาการบริหารการศึกษา หรือ
มีตำแหน่ง บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ จำนวน 5
คน ได้ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ
เป็นประโยชน์อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด มีองค์
ประกอบหลักอยู่ 2 องค์ประกอบคือ 1) การพัฒนาแบบมี
ส่วนร่วม 6 ขั้นตอน 2) การดำเนินงานจัดกิจกรรมการ

พัฒนาแบบมีส่วนร่วม 16 กิจกรรมย่อย ประกอบด้วยขั้นตอนที่ 1 สำรวจแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 1 ร่วมสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ของแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 2 ระดมความคิด ตัดสินใจเลือกประเด็นพัฒนา ขั้นตอนที่ 2 วางแผนแบบมีส่วนร่วม กิจกรรมย่อยที่ 3 ร่วมแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมย่อยที่ 4 ร่วมระดมพลังสมองวางแผนและกิจกรรมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 5 ร่วมกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 จัดทำข้อมูลสารสนเทศและทะเบียนแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 6 ร่วมจัดทำขยายฐานข้อมูลสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 7 ร่วมจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 8 ร่วมสร้างชุดความรู้ประจำแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 9 ร่วมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ 4 ส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 10 ส่งเสริมการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน กิจกรรมย่อยที่ 11 ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน Brain – based Learning (BBL) กิจกรรมย่อยที่ 12 ร่วมสนับสนุนงบประมาณ กิจกรรมย่อยที่ 13 ร่วมปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 5 กำกับติดตาม ประเมินผลและสรุป กิจกรรมย่อยที่ 14 ร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปและรายงานผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 15 ร่วมรับผลประโยชน์จากผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 6 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมย่อยที่ 16 นำเสนอผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีและเครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุทธิพงษ์ สาชะรุ่ง (2553 : 178) ที่ได้พัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนขนาดใหญ่ ตำบลผาสุก อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการพัฒนาการทำงานแบบมีส่วนร่วมเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีความเหมาะสม บุคลากรมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน เกิดกระบวนการทำงานเป็นทีม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติและถอดองค์ความรู้ภายในแหล่งเรียนรู้ และสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าซึ่งสอดคล้องกับชนาธร ประทุมชาติ (2553 : 310-311) ได้พัฒนารูปแบบจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชุมคำ โดยการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และกิจกรรมการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติ ทำให้ได้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น และ

รูปแบบจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชุมคำมีความเหมาะสมมาก ซึ่งได้รูปแบบ ที่ประกอบด้วย การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) 6 ขั้นตอนและแผนดำเนินการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 20 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ ของโรงเรียน ของชุมชน 2) สำรวจศึกษา (2.1) ทฤษฎี(2.2) ลงสำรวจจริงศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้นแบบ 3) สรุปสภาพปัจจุบันปัญหาและความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน 4) กำหนดรูปแบบการวิจัยและประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5) การวางแผนแบบมีส่วนร่วม 6) สร้างทีม สร้างจิตสำนึก (ศึกษาดูงานฯ) กำหนดวิสัยทัศน์, พันธกิจ และเป้าหมาย 7) สร้างตัวชี้วัดศูนย์การเรียนรู้ 8) ส่งเสริมแสวงหาความรู้และศึกษาดูงานการจัดการความรู้ที่เด่น 9) ทำการสรุปบทวนแผนกิจกรรม พัฒนาการจัดการความรู้ 10) ดำเนินการนำร่องใช้กิจกรรมในกระบวนการจัดการความรู้ของกลุ่มควบคุมกิจกรรมพัฒนางานกลุ่ม 11) ปรับปรุงพัฒนางานให้บรรลุตัวชี้วัด 12) ประเมินเสริมพลัง 13) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 14) เวทีสรุปผลการจัดการความรู้ 15) ยกระดับความรู้ สรุปบทเรียนสะท้อนผลและบทบทวนแผนการจัดการความรู้ 16) ดำเนินการยกระดับความรู้และการจัดการความรู้ในประเด็นอื่นจนเกิดองค์ความรู้ที่ชัดเจน 17) จัดทำฐานข้อมูลในรูปแบบต่างๆ 18) สรุปและประเมินผล 19) ตั้งศูนย์การเรียนรู้และวิสาหกิจชุมชน 20) กำหนดศูนย์การเรียนรู้ให้ยั่งยืน พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้มีผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ วุฒิไกร คำแฝง (2557 : 202-201) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาโรงเรียนกุआสิงห์ประชาสรรค์ อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การวิจัยและพัฒนา(Research and Development) และประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) ของฉลาด จันทรมบัติ ได้รูปแบบที่ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 6 ขั้นตอน และ 18 กิจกรรมย่อยการดำเนินงานจัดการ กิจกรรม การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับ ทศนีย์ อันติมานนท์(2553 : 60 –64) แนวทางในการสำรวจแหล่งเรียนรู้ มีการประชุมปรึกษาหารือ แต่งตั้งมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ สำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา แนวทางในการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ให้จัดทำ

เป็นเล่มแบ่งแยกตามประเภทหมวดหมู่ชัดเจนตามลำดับ
ความสำคัญ

3. การนำเสนอรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ
การพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของ
โรงเรียนเทศบาล ๓ (บ้านบ่อ) สังกัดกองการศึกษาเทศบาล
เมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ต่อตัวแทนกลุ่มผู้มีส่วน
ได้ส่วนเสียในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งในสถานศึกษา และ
นอกสถานศึกษา จำนวน 42 คน พบว่า มีความเป็นไปได้
และมีเป็นประโยชน์มากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ
ทรงรัตน์ ศรีสารคาม (2553 : 144-145) ได้วิจัยเรื่อง
กระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
ในชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed
Methodology) ผลการวิจัย ได้นำเสนอกระบวนการสร้าง
ความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพ
ชุมชนและโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ผ่านที่ประชุมของสถาน
ศึกษาและชุมชน ผ่านสารสนเทศ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
การพัฒนาแหล่งเรียนรู้มีประโยชน์มากในการเรียนรู้ที่ผู้
เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เรียนรู้จากความ
สนใจความถนัดของผู้เรียนเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยและนำไปใช้ในการ
การพัฒนา

1.1 ควรนำตัวชี้วัดความสำเร็จการ
พัฒนาแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการประเมินผลการพัฒนาแหล่ง
เรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

1.2 ควรนำเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ผลการพัฒนา
แหล่งเรียนรู้ระหว่างแหล่งเรียนรู้ ชุมชน ท้องถิ่น และหน่วย
งานอื่น ๆ ผ่านสื่อสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างเว็บไซต์ เฟส
บุ๊ก

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนา
รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน
ของสถานศึกษา

2.2 ควรวิจัยและพัฒนาในเรื่องการทำ
หลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่ง
เรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาควบคู่กันไปกับ
การวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนารูปแบบการพัฒนา
แหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- _____. (2551). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชนาวุธ ประทุมชาติ. (2553). **การพัฒนาแบบการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชุมคำ อำเภอ
ศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย** : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฉลาด จันทสมบัติ. (2550). **การพัฒนาแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชน**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____. (2553). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. วารสารการบริหารและ
พัฒนา**, 2(1),179-185
- ทรงรัตน์ ศรีสารคาม. (2553). **กระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน : กรณีศึกษา
โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ทัศนีย์ อันติมานนท์. (2553). **การบริหารแหล่งเรียนรู้ ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองตะกั่วป่าจังหวัดพังงา**.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนดุสิต.

- บรรเจิด มีกุล. (2555). การนำเสนอรูปแบบการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาในโรงเรียน
สังกัดเทศบาลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, พระนครศรีอยุธยา:
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- สุทธิพงษ์ สาชะรุ่ง. (2553). การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามแหล่งการเรียนรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในชุมชนขนาดใหญ่ ตำบลผาสุก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม
: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุธรรม ธรรมทศนันทน์ . (2553). หลักการทฤษฎีและแนวปฏิบัติทางการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม.
: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาขององค์การมหาชน (2554). คู่มือผู้ประเมินเพื่อการประเมิน
เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2554-2558). กรุงเทพฯ :
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น
สำคัญ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- เอกภพ วันชวง. (2552). ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ศรีสะเกษ, ศรีสะเกษ.
- Keefe, D. D. (2003). *A Case Study of the Elementary School*, Dissertation Abstracts International, 64(5),
1613-A. Koontz H